

*Мирослав Коротя, аспірант I-ого року навчання
кафедри аналітичної економіки та природокористування
Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки, м. Луцьк, Україна
Науковий керівник: Павлов К.В., к.е.н., доцент*

ПРОБЛЕМИ ТАРИФОУТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ГАЗОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Реформування газового ринку України на сьогодні є пріоритетним завданням, оскільки на пряму стосується життя населення та всіх економічних сфер держави. Спричинено це тим, що процес тарифоутворення на теплову енергетику на пряму залежить від вартості газу.

В результаті аналізу ситуації що склалася на ринку газу в Україні можемо констатувати, що успішне впровадження європейської конкурентної моделі буде тривалим. Оскільки до сі спостерігається ряд недоліків в процесі функціонування ринку, що можуть повністю нівелювати її суть, серед яких: низькоефективна модель ціноутворення “затрати плюс”, існування штучних запобіжників для конкуренції, відсутність спрямованих на монетизацію субсидій заходів та відсутність стимулів для споживача до більш ефективного енергоспоживання.

На газовому ринку України Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» в результаті здійснення реформ щодо демонополізації та лібералізації енергетичних ринків зосереджено широкий спектр повноважень, що протирічить вимогам третього Енергопакету ЄС. Нижче наведено найбільш актуальні проблеми та заходи, реалізація яких дасть змогу суттєво покращити умови конкурентних взаємовідносин на газовому ринку [4]:

Зміна моделі тарифоутворення та забезпечення функціонування незалежного та прозорого регулятора. Конкурентний ринок природного газу можливий тільки при наявності сильного, потужного і дійсно незалежного регулятора. Необхідно визначити юридичний статус Регулятора, прописати прозорий механізм ротації членів Комісії, впровадити прозору систему оплати праці на належному рівні, на законодавчому рівні закріпити відкритість прийняття рішень Комісією, забезпечити незалежність НКРЕКП від впливу. Крім того, модель тарифоутворення вкрай неефективна, згідно діючої

моделі постачальник надає Комісії суми своїх витрат, а НКРЕКП визначає відсоток від витрат, який складатиме прибуток постачальника. За такої моделі жоден постачальник не зацікавлений в модернізації свого виробництва, крім того вона несе значні корупційні ризики.

Страховий запас газу постачальниками має бути визначено на рівні 10%. Розмір страхового запасу на сьогодні, у відповідності до чинного нормативно-правового забезпечення, повинен становити більше 50% від номінованого об'єму постачання газу споживачам на плановий місяць. Дана ситуація створює перешкоду для існування конкурентного ринку, оскільки більшість трейдерів закладають вартість страхового запасу та ризики не повернення страхового запасу з ПСГ у вартість газу, що автоматично призводить до значного збільшення вартості газу для кінцевих споживачів і формування заздалегідь не привабливої ціни, в порівнянні з ціною НАК «Нафтогаз України».

Слід внести зміни в Постанову Кабінету Міністрів України від 01.10.2015 № 758 “Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (відносини у перехідний період)”. Кабінет міністрів України Постановою від 27.04.2016 № 315 “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2015 р. N 758” не прийняв очікуваних змін щодо складових роздрібною ціни на природний газ для побутових споживачів: вилучення із ціни газу для захищених споживачів складових щодо транспортування газу магістральними і розподільними трубопроводами. Тобто, роздрібні ціни для цієї категорії споживачів як і раніше включають в себе вартість газу, тарифи на послуги транспортування і розподілу природного газу та максимальну торгіву націнку постачальника із спеціальними обов'язками.

Пільги для НАК “Нафтогаз України” щодо перенесення термінів сплати ПДВ на імпортований газ слід скасувати. В сучасних умовах трейдери зобов'язані сплачувати ПДВ при здійсненні операцій з імпорту природного газу, окрім НАК “Нафтогаз України”, який сплачує ПДВ лише при реалізації кінцевому споживачу.

Створення прозорих умов врегулювання договірних відносин між підприємствами ТКЕ, НАК “Нафтогаз України” та постачальниками із спеціальними обов’язками і НАК “Нафтогаз України”. На сьогодні Кабінетом Міністрів України не затверджено зазначених примірних договорів. Таким чином НАК “Нафтогаз України”, користуючись одноосібним правом продавати природний газ для потреб населення таким постачальникам та підприємствам ТКЕ, нав’язує свої кабальні умови договору. Слід здійснити монетизацію пільг та субсидій. Відповідно до діючого законодавства, якщо побутовий споживач отримує субсидію або має право на пільги, то забезпечення постачання природного газу такому споживачу здійснюється постачальником із спеціальними обов’язками. Це робить неможливим реалізацію права споживача на вільний вибір постачальника природного газу. Як результат, у таких споживачів відсутня мотивація щодо економії споживання природного газу.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.naftogaz.com>.
2. Павлов К.В. Паливно-енергетичні ресурси та проблеми енергозбереження в регіоні / К.В. Павлов // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. Випуск 11: Збірник наукових праць, №4. «Природокористування та ресурсозбереження». – Рівне, НУВГП, 2005.- С. 106-114.
3. Павлов К.В. Стан та перспективи інвестиційного розвитку міста Луцька / К.В. Павлов, М.О. Величко // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Л. Українки. серія «економічні науки». – 2011, №22 (№219). – С.25-30.
4. Реанімаційний пакет реформ [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : [http:// http://rpr.org.ua](http://rpr.org.ua).
5. Стрішенець О.М. Економічна теорія: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О.М. Стрішенець, Л.В. Єлисеєва, В.І. Ліщук. – Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2014. – 240 с.